

PRIJEDLOG MEHANIZMA KOORDINACIJE I HARMONIZACIJE

Radni paket 2: Prijedlog mehanizma koordinacije i harmonizacije

Voditelj radnog paketa: Sveučilište u Mostaru (SUM)

Početak na događaju: 27. 2. 2024

Dokument pripremili:	Luciana Boban (SUM), Monija Malešević (SUM)
Datum:	1. 7. 2025
Radni paket:	Unapređenje modela vanjske evaluacije (WP2)
Diseminacijska razina:	javno

Sadržaj

UVOD	1
OPIS SUSTAVA VISOKOG OBRAZOVANJA U BiH	4
IZAZOVI IMPLEMENTACIJE BOLONJSKE DEKLARACIJE U SUSTAV VISOKOG OBRAZOVANJA U BIH	9
INSTITUCIJE IZ PODRUČJA VISOKOG OBRAZOVANJA U BIH S DODATNIM INSTRUMENTIMA KOORDINACIJE I HARMONIZACIJE	14
ZAKLJUČAK	26
PRILOZI	27
Primjer zaključka Radne skupine za unutarnji sustav osiguranja kvalitete .	27
Primjer zaključka Radne skupine za standarde kvalifikacije	28

„All main goals, objectives, and outputs are clearly defined taking into consideration that the domestic partners are aware of the main issues in the quality assurance in higher education in Bosnia and Herzegovina.“
(SMEQA, 2023)

UVOD

Prijedlog mehanizma koordinacije i harmonizacije (dalje: Mehanizam) urađen je u sklopu strukturalnog ERASMUS projekta „Jačanje kapaciteta i mehanizama za poboljšanje sistema osiguranja kvaliteta u visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini“ – SMEQA (br. 101128889-ERASMUS-EDU-2023-CBHE-STRAND 3), financiranog od Europske komisije i s planiranim trajanjem od tri godine, u kojem su, uz Univerzitet u Zenici, partneri iz Bosne i Hercegovine:

- tri javne visokoškolske ustanove (Sveučilište u Mostaru, Univerzitet u Sarajevu, Univerzitet u Banjoj Luci)
 - tri privatne visokoškolske ustanove (Sveučilište „Hercegovina“, Univerzitet/Sveučilište „Vitez“, Panevropski univerzitet „Apeiron“)
 - četiri nadležna ministarstva (Ministarstvo za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanskog kantona / Ministarstvo prosvjete, znanosti, kulture i športa Hercegovačko-neretvanske županije, Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstvo obrazovanja, znanosti, mladih, kulture i sporta Kantona Središnja Bosna / Srednjobosanskog kantona)
 - Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete Bosne i Hercegovine
 - Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja
- te partneri iz Europske unije: Agencija za znanosti i visoko obrazovanje Republike Hrvatske, Nacionalna agencija za kvalitetu u visokom obrazovanju Republike Slovenije, Sveučilište u Splitu, Sveučilište u Ljubljani.

Izrada *Modela* je posljednja i zaključna središnja aktivnost u Radnom paketu 2 projekta SMEQA, kojoj su prethodili:

- izrada *Izvešća o analizi osiguranja kvalitete* (dalje: *Analiza*), koje sadrži sveobuhvatni pregled stanja vanjskog osiguranja kvalitete u BiH po pitanju reguliranja postupka zakonskim i podzakonskim aktima, s preporukama temeljenim na analizi postojećih propisa i procedura
- organiziranje *Međunarodne konferencije o ključnim načelima i elementima za modele vanjske*

evaluacije institucionalne i programske akreditacije u Banjoj Luci u prosincu 2024. godine, na kojoj su sudjelovale nadležne obrazovne vlasti i visokoškolske ustanove u BiH, predstavnici EU partnera SMEQA projekta te ENQA-e i EQAR-a

- izrada *Zaključaka s Međunarodne konferencije o ključnim načelima i elementima za modele vanjske evaluacije institucionalne i programske akreditacije* (u daljnjem tekstu: *Zaključci*) koji se odnose aktivnosti Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete BiH (u daljnjem tekstu: Agencija BiH) i nadležnih obrazovnih vlasti, kojima bi se postupci akreditacije u BiH unaprijedili, dodatno regulirali, uskladiti i harmonizirali

- izrada *Prijedloga unapređenih modela vanjskog vrednovanja* (dalje: *Model*), sadrži dokumente koji mogu poslužiti svim sudionicima postupka akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa u BiH:

1. *Pravilnik o akreditaciji visokoškolskih ustanova*
2. *Pravilnik o akreditaciji studijskih programa 1. i 2. ciklusa studija te integriranih studija*
3. *Odluka o visini troškova akreditacije te visini naknade za komisiju stručnjaka u postupcima akreditacije visokoškolske ustanove i studijskog programa*
4. *Obrazac za Samoevaluacijski izvještaj visokoškolske ustanove s analitičkim prilogom*
5. *Obrazac za Samoevaluacijski izvještaj studijskog programa s analitičkim prilogom*
6. *Obrazac za Rješenje o akreditaciji visokoškolske ustanove*
7. *Obrazac za Rješenje o akreditaciji studijskog programa*
8. *Obrazac za Pismo očekivanja za visokoškolsku ustanovu*
9. *Obrazac za Pismo očekivanja za studijski program*
10. *Obrazac za Izvještaj o provedenim mjerama iz Pisma očekivanja za visokoškolsku ustanovu*
11. *Obrazac za Izvještaj o provedenim mjerama iz Pisma očekivanja za studijski program*
12. *Obrazac za akcijski plan provedbe preporuka komisije stručnjaka za visokoškolsku ustanovu i studijski program*
13. *Obrazac za godišnji izvještaj o provedbi akcijskog plana provedbe preporuka komisije stručnjaka za visokoškolsku ustanovu i studijski program*
14. *Obrazac za Petogodišnji plan akreditacije studijskih programa*
15. *Obrazac za Plan akreditacije studijskih programa.*

Sve dokumente koji su sastavni dio ovog *Modela* za izradu svojih akata mogu izravno koristiti Agencija BiH i nadležna obrazovna vlast, na način da Agencija na temelju njih može usvojiti odluke i/ili preporuke o odredbama navedenim kroz dokumente ovog *Modela*, a nadležna obrazovna vlast navedeno može usvojiti kao podzakonske akte. Ukoliko ni Agencija ni nadležna obrazovna vlast ne propišu drugačije obrasce, neke od dokumenata mogu izravno koristiti

visokoškolske ustanove (*Obrazac za Samoevaluacijsko izvješće visokoškolske ustanove s analitičkim prilogom, Obrazac za Samoevaluacijsko izvješće studijskog programa s analitičkim prilogom, Obrazac za akcijski plan provedbe preporuka komisije stručnjaka za visokoškolsku ustanovu i studijski program, Obrazac za godišnji izvještaj o provedbi akcijskog plana provedbe preporuka komisije stručnjaka za visokoškolsku ustanovu i studijski program, Obrazac za Petogodišnji plan akreditacije studijskih programa, Obrazac za Plan akreditacije studijskih programa*). Ukoliko Agencija BiH ne propiše drugačiji obrazac, Komisija stručnjaka može izravno koristiti *Obrazac za Pismo očekivanja za visokoškolsku ustanovu i Obrazac za Pismo očekivanja za studijski program*.

Ovaj *Mehanizam* nudi rješenja za efikasniju implementaciju Bolonjske reforme u BiH, koja uvažavaju važeći *Okvirni zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini* („Službeni glasnik BiH“, broj: 59/07 i 59/09) i uključuju njim predviđene institucije, ali nude i dodatne instrumente osmišljenje prvenstveno za naknadno praćenje provedbe ključnih aktivnosti svake od postojećih institucija. Pri tome se prijedlozi rješenja temelje i na:

- gore navedenim dokumentima koji su prethodno izrađeni u sklopu Radnog paketa 2 SMEQA projekta.
- *Prioritetima za razvoj visokog obrazovanja u BiH za period 2016. – 2026.* (“Službeni glasnik BiH”, broj 35/16).

Ovaj *Mehanizam*, osim “Uvoda”, sadrži sljedeća poglavlja:

- “Opis sustava visokog obrazovanja u BiH”, preuzet iz *Analiza* urađene u ovom radnom paketu 2 projekta SMEQA
- “Izazovi implementacije *Bolonjske deklaracije* u sustav visokog obrazovanja u BiH”, u kojem se opisuju specifičnosti poteškoća provedbe ciljeva bolonjske reforme i Europskog prostora visokog obrazovanja u BiH
- “Institucije iz područja visokog obrazovanja u BiH s dodatnim instrumentima koordinacije i harmonizacije”:
 - Ministarstvo civilnih poslova
 - Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete
 - Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja (CIP)
 - Rektorska konferencija / Rektorski zbor,

pri čemu su za svaku od navedenih institucija navedene njezine nadležnosti prema *Okvirnom zakonu*, prijedlozi njezinih dodanih mehanizama koordinacije i harmonizacije te objašnjenje prijedloga.

- “Zaključak”.

OPIS SUSTAVA VISOKOG OBRAZOVANJA U BIH

Sustav visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini¹

Institucionalna organizacija sektora visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini određena je Ustavom Bosne i Hercegovine, ustavima entiteta i kantona, te Statutom Brčko distrikta Bosne i Hercegovine na osnovi kojih su zakonski definisane nadležnosti u oblasti obrazovanja.

Nadležnost u obrazovanju imaju Republika Srpska, deset kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko distrikt Bosne i Hercegovine. Svaka od dvanaest navedenih administrativnih cjelina ima svoje ministarstvo obrazovanja, zakone za oblast obrazovanja, budžete za obrazovanje, utvrđuje obrazovnu politiku i ima sva druga prava i obaveze koje proizlaze iz mandata nadležne obrazovne vlasti, odgovorne za organizaciju i funkcionisanje obrazovanja na svom području odgovornosti. *Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini* ("Službeni glasnik BiH", br. 59/07, 59/09) (u daljem tekstu: *Okvirni zakon*) donesen je s ciljem koordinacije, harmonizacije i implementacije europskih reformi u području visokog obrazovanja u skladu s načelima Bolonjskog procesa. Sva druga pitanja u vezi s visokim obrazovanjem u Bosni i Hercegovini koja nisu određena *Okvirnim zakonom*, uređena su u Federaciji BiH – kantonalnim zakonima o visokom obrazovanju, u Republici Srpskoj – Zakonom o visokom obrazovanju, u Brčko distriktu BiH – Zakonom o visokom obrazovanju u Brčko distriktu BiH.²

Okvirnim zakonom je određeno da BiH prihvaća strateške ciljeve u područja visokog obrazovanja izražene u Deklaraciji europskih ministara visokog obrazovanja iz Bolonje (1999.) kao i kasniji razvoj Bolonjskog koncepta, pa je u tom smislu *Okvirnim zakonom* određena organizacija visokog obrazovanja u BiH; model integriranog univerziteta/sveučilišta; model studiranja u tri ciklusa; uveden je europski sustav prijenosa bodova (ECTS bodovi); jasno određena akademska zvanja i minimalni uvjeti za njihovo stjecanje; organi visokoškolske ustanove; prava i obveze akademskog osoblja; prava i obaveze studenata; odgovornost nadležnih obrazovnih vlasti u ovom području, kao i način osiguranja kvalitete u području visokog obrazovanja. Naglašeno je da s ciljem reforme visokog obrazovanja, *Okvirni zakon* ustanovljava osnovne principe i standarde za stjecanje visokog obrazovanja u BiH, u skladu s relevantnim

¹ Tekst ovog potpoglavlja preuzet je iz dokumenta "Akcioni plan unapređenja osiguranja kvalitete u Bosni i Hercegovini u procesu pripreme za ostvarivanje punopravnog članstva u ENQA-i", kojeg je u sklopu projekta "Podrška evropskim agencijama za osiguranje kvaliteta u ispunjavanju Standarda i smjernica za osiguranje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja („Supporting European QA Agencies in meeting the ESG“- SEQA ESG II) kojim koordinira ENQA izradila Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete BiH kao partner projekta.

² Na razini entiteta Federacije BiH ustanovljeno je Federalno ministarstvo obrazovanja i znanosti koje ima koordinirajuću ulogu u području obrazovanja. Na razini države Bosne i Hercegovine od 2003. godine Ministarstvo civilnih poslova BiH dobilo je nadležnost u koordiniranju aktivnosti, usklađivanju planova entitetskih tijela vlasti i definiranju strategija na međunarodnom planu u području obrazovanja.

odredbama Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenih protokola, Preporukom Komiteta ministara Vijeća Evrope o priznavanju i ocjeni kvalitete privatnih visokoškolskih ustanova, Preporukom o pristupu visokom obrazovanju i Preporukom o istraživačkom zadatku univerziteta/sveučilišta i drugim relevantnim principima međunarodno priznatih pravnih instrumenata čija je država ugovornica i BiH, te u skladu s Konvencijom Vijeća Evrope/UNESCO-a o priznavanju kvalifikacija u visokom obrazovanju u europskoj regiji.

Visokoškolske ustanove u Bosni i Hercegovini su univerziteti/sveučilišta i visoke škole.

Univerziteti/sveučilišta su visokoškolske ustanove koje se bave i nastavnim i istraživačkim radom, nude akademske stupnjeve sva tri ciklusa i realiziraju najmanje pet različitih studijskih programa iz najmanje tri znanstvena područja - prirodne znanosti, tehničke znanosti, biomedicina i zdravstvo, biotehničke znanosti, društvene znanosti i humanističke znanosti. Univerzitet/sveučilište može imati organizacijske jedinice, kao što su: fakulteti, akademije, visoke škole ili znanstveni instituti, koje izvode nastavni, znanstvenoistraživački i umjetnički rad u jednoj ili više obrazovnih i znanstvenih područja. *Visoke škole* su visokoškolske ustanove koje mogu pružiti obrazovanje samo unutar prvog ciklusa, realizirajući najmanje jedan studijski program iz jednog znanstvenog područja.

Pristup visokom obrazovanju imaju svi oni koji su završili četverogodišnju srednju školu. U skladu s Bolonjskim principima, visoko obrazovanje u Bosni i Hercegovini je organizirano u tri ciklusa. Prvi ciklus vodi do akademskog zvanja završenog dodiplomskog/preddiplomskog studija (the degree of Bachelor) ili ekvivalenta, stečenog nakon najmanje tri i najviše četiri godine redovnog studija nakon stjecanja svjedočanstva o završenoj srednjoj školi, koji se vrednuje s najmanje 180 odnosno 240 ECTS bodova. Drugi ciklus vodi do akademskog zvanja master ili ekvivalenta, stečenog nakon završenog dodiplomskog/preddiplomskog studija, traje jednu ili dvije godine, a vrednuje se sa 60 odnosno 120 ECTS bodova, i to tako da u zbroju s prvim ciklusom nosi 300 ECTS bodova, dok treći ciklus vodi do akademskog zvanja doktora ili ekvivalenta, traje tri godine i vrednuje se sa 180 ECTS bodova. Jedan semestar studija nosi 30 ECTS bodova u svakom ciklusu. Iz ovoga je izuzet studij medicinske grupe znanosti u prvom ciklusu koji se vrednuje do 360 ECTS bodova.

Diplomantima se nakon završetka studijskog programa dodjeljuje diploma i akademski naziv u skladu s ranije odobrenim studijskim programom. Relacija između predbolonjskih i bolonjskih studijskih programa i kvalifikacija je definirana *Odlukom o usvajanju Osnova kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini* ("Službeni glasnik BiH", br. 31/11) (u daljem tekstu: *Osnove kvalifikacijskog okvira u BiH*). Odlukom su date razine Osnova kvalifikacijskog okvira u BiH.

Odgovornost za sprovođenje *Okvirnog zakona* dodijeljena je Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine, kao i odgovornost za koordinaciju i razvoj visokog obrazovanja u BiH, promociju integracije

nastavnog i istraživačkog rada, promociju suradnje visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini s ustanovama u Europi i svijetu, promociju jednakog pristupa visokom obrazovanju, promociju mobilnosti i cjeloživotnog učenja, jačanju veze visokog obrazovanja i privrede i drugo.

Okvirnim zakonom osnovana je Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta (u daljem tekstu: Agencija BiH), kao i nova tijela i institucije: Rektorska konferencija Bosne i Hercegovine i Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja (CIP). Rektorska konferencija Bosne i Hercegovine utvrđuje i zastupa zajedničke interese univerziteta/sveučilišta u Bosni i Hercegovini, te ostvaruje suradnju sa institucijama u visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini. Punopravni članovi mogu biti rektori svih licenciranih i akreditovanih univerziteta/sveučilišta u Bosni i Hercegovini, ali u dosadašnjoj praksi članovi Rektorske konferencije Bosne i Hercegovine bili su samo rektori osam javnih univerziteta/sveučilišta u Bosni i Hercegovini.

U Bosni i Hercegovini u tekućoj akademskoj godini (2023./2024.) dozvolu za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja, odnosno licencu za rad imaju 42 visokoškolske ustanove. Od toga je osam javnih univerziteta/sveučilišta i dvije javne visoke škole. Takođe, dozvolu za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja imaju 32 privatne visokoškolske ustanove, od čega je 20 u statusu univerziteta/sveučilišta, a 12 njih su visoke škole. *Okvirni zakon* ne pravi razliku između privatnih i javnih visokoškolskih ustanova u pogledu dodjeljivanja akademskih stupnjeva i titula te dodjeljivanja akademskih zvanja.

Statistički podaci o studentskoj populaciji u BiH u posljednjih pet akademskih godina, prema podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine³, dati su u tabeli ispod.

Upisani studenti prema spolu u ak. god.:	Ukupno	Upisani studenti na svim godinama studija			Diplomirani		
		Svi	M	Ž	Svi	M	Ž
2023/2024	71185	61335	24318	37017	9850	3826	6024
2022/2023	73250	64064	25545	38519	9186	3534	5652
2021/2022	76028	65561	26384	39177	10467	4226	6241
2020/2021	78343	68344	27975	40975	9999	4174	5852
2019/2020	81228	69438	28734	40704	11790	4887	6903

³ <https://bhas.gov.ba/Calendar/Category/15?lang=en>

Osiguranje kvalitete visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini⁴

U BiH se vanjsko osiguranje kvaliteta provodi u dva odvojena procesa: proces licenciranja i proces akreditacije.

Licenciranje je proces provjere ispunjenosti minimalnih standarda za početak rada i obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja, koje u potpunosti provode nadležne obrazovne vlasti. Licenca predstavlja dozvolu za rad koju visokoškolskim ustanovama izdaju nadležne obrazovne vlasti nakon što nezavisne Komisije stručnjaka za licenciranje, koje imenuju nadležne obrazovne vlasti, provjere ispunjenosti minimalnih standarda. Minimalne standarde i proces provjere ispunjenosti propisuju nadležne obrazovne vlasti u svojim aktima o licenciranju, a za koje je Agencija BiH donijela odgovarajuće preporuke. Minimalni standardi su najčešće kvantitativno normirani i odnose se na prostorne, materijalno-tehničke i ljudske resurse visokoškolske ustanove poput neophodne površine u m²/studentu, broja bibliotečnih jedinica, broja računala/studentu, broja akademskog osoblja s punim radnim vremenom i dr.

Akreditacija je proces kojim se na osnovi vanjske revizije i ocjene kvalitete provjerava je li visokoškolska ustanova u svom radu ispunila propisane standarde i kriterije za akreditaciju, te u slučaju pozitivnog ishoda rezultira upisom u Državni registar akreditiranih visokoškolskih ustanova u BiH (u daljem tekstu: Državni registar). Kriterije za akreditaciju donijela je Agencija BiH i oni su jedinstveni i obvezni za sve visokoškolske ustanove u BiH. Po ovim kriterijima visokoškolske ustanove provode samoevaluaciju, pripremaju samoevaluacijski izvještaj, a provjeru ispunjenosti kriterija vrši nezavisna Komisija stručnjaka za akreditaciju koju imenuje Agencija BiH na osnovi prijedloga nadležnih obrazovnih vlasti.

Dakle, razlika između licenciranja i akreditacije je u činjenici da je licenciranje dozvola za početak rada i obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja i u nadležnosti je obrazovnih organa na čijoj se teritoriji nalaze visokoškolske ustanove. Akreditacija je proces kojim se utvrđuje kvaliteta rada visokoškolske ustanove, koji provode Agencija BiH i nadležne obrazovne vlasti u skladu sa svojim nadležnostima.

Uloge i odgovornosti svih sudionika u području akreditacije regulirane su odredbama *Okvirnog zakona*, te zakonima i pravilnicima o postupku akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa koje donose nadležne obrazovne vlasti, a koji su usklađeni s navedenim *Okvirnim zakonom*.

Dokumenti *Odluka o normama kojima se utvrđuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja*

⁴ Tekst ovog potpoglavlja preuzet je iz dokumenta "Akcioni plan unapređenja osiguranja kvalitete u Bosni i Hercegovini u procesu pripreme za ostvarivanje punopravnog članstva u ENQA-i", kojeg je u sklopu projekta "Podrška evropskim agencijama za osiguranje kvaliteta u ispunjavanju Standarda i smjernica za osiguranje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja („Supporting European QA Agencies in meeting the ESG“- SEQA ESG II) kojim koordinira ENQA izradila Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete BiH kao partner projekta.

u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 100/11 i 26/19) (u daljnjem tekstu: Odluka o normama) i Preporuke za reguliranje postupka akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa 1. i 2. ciklusa studija u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 34/23) (u daljnjem tekstu: Preporuke za reguliranje postupka akreditacije), dodatno su precizirali i jasnije utvrdili uloge i odgovornosti svih sudionika u navedenom procesu, a što za rezultat ima harmonizaciju procesa i postupaka akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa u Bosni i Hercegovini. Ovo se naročito odnosi na reguliranje sljedećih pitanja:

- prava i obveza svih sudionika u procesu akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa
- podnošenja zahtjeva za provođenje postupka akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa
- provođenja postupka akreditacije
- predlaganja i imenovanja članova Komisije stručnjaka
- izvještaja Komisije stručnjaka
- ishoda akreditacije, te drugih pitanja.

Odlukom o normama definirana je provedba vanjskog osiguranja kvalitete u BiH kao proces strukturiran od 4 koraka:

- izvještaj koji izrađuje visokoškolska ustanova kroz samoevaluaciju (Samoevaluacijski izvještaj)
- posjeta Komisije stručnjaka visokoškolskoj ustanovi
- izvještaj o vanjskoj evaluaciji koje objavljuju nadležne obrazovne vlasti i
- naknadne aktivnosti koje provodi visokoškolska ustanova prema preporukama iz izvještaja o vanjskoj evaluaciji.

Proces akreditacije visokoškolskih ustanova odnosno studijskih programa provodi se kontinuirano, a u skladu s rokovima koje propisuju nadležne obrazovne vlasti i preporukama Agencije BiH. Institucionalna akreditacija (akreditacija univerziteta/sveučilišta i visokih škola) započela je 2012. godine i većina visokoškolskih ustanova prolazi kroz treći krug akreditacije, dok je akreditacija studijskih programa počela 2020. godine, i to samo u nekim dijelovima BiH, kada su i prvi studijski programi upisani u Državni registar. Preporuke za reguliranje postupka akreditacije svakako će stvoriti osnovu za usklađenost postupaka akreditacije visokoškolskih ustanova i studijskih programa 1. i 2. ciklusa studija za sve nadležne obrazovne vlasti kao i druge sudionike u procesu akreditacije u Bosni i Hercegovini, a koji nisu razrađeni Odlukom o normama. U narednom razdoblju očekuje se usvajanje Kriterija za akreditaciju 3. ciklusa studija, čime će biti obuhvaćeni svi ciklusi koji se izvode u Bosni i Hercegovini.

IZAZOVI IMPLEMENTACIJE BOLONJSKE DEKLARACIJE U SUSTAV VISOKOG OBRAZOVANJA U BIH

U više od dva posljednje desetljeća unutar Europskog prostora visokog obrazovanja (EHEA) dogodile su se značajne promjene u visokom obrazovanju. Sve europske zemlje potpisale su *Bolonjsku deklaraciju* te prihvatile i usvojile bolonjski koncept visokog obrazovanja temeljen na tri ciklusa visokog obrazovanja. Koliko su bitne ove promjene unutar EHEA govori činjenica da su većina zemalja napustile ranije sustave visokog obrazovanja stare i više stoljeća, kao što su Njemačka (Humboltov model) i Francuska (centralizirani model). Radilo se o suštinskoj reformi u visokom obrazovanju unutar EHEA, koja je značila kompletnu promjenu obrazovnog sustava, jer su zemlje članice postale svjesne činjenice da bez bolonjskog koncepta visokog obrazovanja nije moguća mobilnost radne snage, studenata i akademskog osoblja. Ključna karakteristika bolonjskog koncepta visokog obrazovanja je novi način vrednovanja radnog opterećenja studenata tijekom njegovog obrazovanja uvođenjem ECTS kreditnog sustava, koji doprinosi lakšoj mobilnosti studenata unutar zemlje, ali i unutar EHEA. Također, evidentno je da potpuna implementacija Bolonjskog procesa visokog obrazovanja nije moguća bez sustava osiguranja kvalitete na visokoškolskim ustanovama, što je posljedično vezano za priznavanja inozemnih visokoškolskih kvalifikacija i razdoblja studija, odnosno inozemno priznavanje obrazovnih ustanova i razdoblja studija stečenih u BiH.

Sve ovo podrazumijeva razvoj kvalifikacijskih okvira unutar zemalja članica EHEA, ali i šire, zasnovanih na zajedničkim generičkim deskriptorima razina, razvijenih Evropskim kvalifikacijskim okvirom za cjeloživotno učenje (EQF-LLL) i njihovu implementaciju unutar pojedinačnih obrazovnih sustava, odnosno generičkih deskriptora razina i podrazina koji su razvijeni nacionalnim kvalifikacijskim okvirima. Ovim se postiže veća ujednačenost obrazovnih sustava što doprinosi i lakšoj mobilnosti između država članica, a što osnažuje i utječe na internacionalizaciju visokog obrazovanja zemalja članica.

Svi ovi ključni elementi, koji doprinose potpunoj implementaciji Bolonjskog procesa u svim članicama EHEA, predstavljaju izazov za svaku zemlju članicu EHEA i generalno zahtijevaju učinkovit sustav koordinacije svih dionika unutar svih zemalja.

U BiH, kao državi potpisnici Bolonjske deklaracije, temeljne odredbe Bolonjske reforme definirane su u sljedećim zakonskim i podzakonskim aktima na razini države:

- *Okvirni zakon*, u kojem je navedeno opredjeljenje prema Bolonjskoj reformi te visoko obrazovanje strukturirano kroz tri ciklusa obrazovanja

- *Odluka o Osnovama kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini* („Službeni glasnik BiH“, br. 31/11, 39/12) (u daljnjem tekstu: *Osnove kvalifikacijskog okvira u BiH*), u kojoj su, između ostalog, navedene razine kvalifikacija te njihovi generički deskriptori iskazani ishodima učenja u skladu s EQF-om, tri ciklusa visokog obrazovanja u skladu s Bolonjskom deklaracijom te odnos razina kvalifikacija prema bolonjskom programu u odnosu na stupnjeve stručne spreme prema predbolonjskom programu, čime se pravi nužna „premosnica“ postojećeg i novog „reformiranog“ sustava
- *Odluka o normama kojima se određuju minimalni standardi u području visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini* („Službeni glasnik BiH“, br. 100/11, 26/19), koja se referira na ESG 2005, odnosno ESG 2015
- *Odluka o kriterijima za akreditaciju visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini* („Službeni glasnik BiH“, br. 96/16), koja se referira na ESG 2015
- *Odluka o kriterijima za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa studija u Bosni i Hercegovini* (Službeni glasnik BiH“, br. 47/17), koja se referira na ESG 2015
- niz preporuka donesenih od Centra za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja (CIP), koje se, u skladu s Lisabonskom konvencijom, odnose na postupke priznavanja razdoblja studija i obrazovnih isprava stečenih u inozemstvu, neformalnog obrazovanja i informalnog učenja, i dr:
 - Preporuke o kriterijima za vrednovanje inozemnih visokoškolskih kvalifikacija u postupku priznavanja u svrhu zapošljavanja i nastavka školovanja („Službeni glasnik BiH“, br. 10/13)
 - Preporuke o korištenju kvalifikacijskih okvira u postupku priznavanja inozemnih visokoškolskih kvalifikacija u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, br. 81/14)
 - Preporuke o priznavanju inozemnih visokoškolskih kvalifikacija u Bosni i Hercegovini osobama s nedovoljnom dokumentacijom ili bez dokumentacije („Službeni glasnik BiH“, br. 81/14)
 - Preporuke o priznavanju inozemnih visokoškolskih kvalifikacija stečenih prekograničnim obrazovanjem („Službeni glasnik BiH“, br. 80/15)
 - Preporuke o priznavanju inozemnih visokoškolskih kvalifikacija stečenih zajedničkim programima („Službeni glasnik BiH“, br. 80/15)
 - Preporuke o priznavanju neformalnog obrazovanja i informalnog učenja („Službeni glasnik BiH“, br. 94/16)
 - Preporuke o priznavanju inozemnih visokoškolskih kvalifikacija u svrhu zapošljavanja („Službeni glasnik BiH“, br. 81/17)
 - Preporuke o priznavanju inozemnih visokoškolskih kvalifikacija u svrhu nastavka obrazovanja („Službeni glasnik BiH“, br. 01/19)
 - Preporuke o korištenju Modela propisa o priznavanju inozemnih visokoškolskih kvalifikacija („Službeni glasnik BiH“, br. 06/20)

- Preporuke o vrednovanju inozemnih visokoškolskih kvalifikacija u postupku priznavanja („Službeni glasnik BiH“, br. 08/21)
- Preporuke o priznavanju kvalifikacija za pristup visokom obrazovanju („Službeni glasnik BiH“, br. 58/21)
- Preporuke o priznavanju specifičnih oblika učenja („Službeni glasnik BiH“, br. 69/22)
- Preporuke o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija osobama s nedovoljnom dokumentacijom („Službeni glasnik BiH“, br. 78/23)

Vezano za pitanje prepoznavanja i priznavanja stečenih kvalifikacija te stečenih prava imatelja tih isprava, o kojima govori Lisabonska konvencija, a na koju se naslanjaju svi naredni akti kojima se definira Europski prostor visokog obrazovanja, *Okvirni zakon* u čl. 56. definira: „Lica koja su stekla određena naučna i stručna zvanja zadržavaju pravo njihovog korištenja u skladu s propisima prema kojima su ih stekli. Lica iz stava 1. ovog člana mogu tražiti od visokoškolske ustanove na kojoj su stekli ta zvanja da im u postupku i pod uvjetima predviđenim statutom visokoškolske ustanove izda dokument (potvrdu ili diplomu) o ekvivalenciji prije stečenog akademskog naziva s novim akademskim nazivima. Lica iz stava 1. ovog člana imaju pravo i na izdavanje dodatka diplomu“. Navedena odredba *Okvirnog zakona*, po svemu sudeći, imala je za cilj povezivanje postojećeg (zatečenog) sustava prije reforme s novim reformiranim sustavom visokog obrazovanja, a način njene provedbe kasnije je definiran *Osnovama kvalifikacijskog okvira u BiH*, s ciljem da velika i značajna reforma kao što je Bolonjska reforma ne ugrozi niti pojedince niti sustave kojih su oni dio.

Budući da su na temelju *Okvirnog zakona* usvojeni zakoni o visokom obrazovanju svih 12 nadležnih obrazovnih vlasti, u tim zakonima su se iz *Okvirnog zakona* prenosile odredbe o opredjeljenost za Bolonjsku reformu, strukturi visokog obrazovanja kroz tri ciklusa s definiranim ECTS bodovima te prava osoba koja su stekla zvanja da zadržavaju pravo njihova korištenja te da imaju pravo od visokoškolske ustanove tražiti dokument o ekvivalenciji prije stečenog naziva s novim akademskim nazivom. S druge strane, budući da *Okvirni zakon* ne spominje razine kvalifikacija, nego samo tri ciklusa visokog obrazovanja s pratećim ECTS bodovima, niti jedan zakon o visokom obrazovanju nadležnih obrazovnih vlasti također ne spominje razine kvalifikacija, što znači da su *Osnove kvalifikacijskog okvira u BiH* jedini dokument u BiH koji definira razine kvalifikacija i njihove generičke deskriptore izražene ishodima učenja u skladu s EQF-om.

Koliko su elementi navedeni u *Osnovama kvalifikacijskog okvira u BiH* (razine kvalifikacije i generički deskriptori) važni za implementaciju Bolonjske reforme, očito je iz standarda definiranih u ESG 2015, kroz standard 1.2. („Kvalifikacije koje se dodjeljuju temeljem programa treba jasno opisati i predstaviti, pozivajući se na odgovarajuću razinu nacionalnog kvalifikacijskog okvira za visoko obrazovanje pa time i

na Kvalifikacijski okvir Evropskog prostora visokog obrazovanja.“) te kroz standard 1.4. („Primjereni postupci priznavanja počivaju na: usklađenosti praksi priznavanja na visokom učilištu s načelima Lisabonske konvencije o priznavanju; suradnji s drugim visokim učilištima, agencijama za osiguravanje kvalitete i nacionalnim ENIC i NARIC uredima, kako bi se osiguralo ujednačeno priznavanje u cijeloj zemlji. Završetak studija predstavlja vrhunac razdoblja studiranja. Studenti moraju dobiti dokumentaciju koja pojašnjava stečenu kvalifikaciju, uključujući ostvarene ishode učenja te kontekst, razinu, sadržaj i status studija koji su pohađali i uspješno završili.“)

Navedeni standardi iz ESG 2015 u BiH su preuzeti u:

- *Odluci o kriterijima za akreditaciju visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini*, kroz kriterij 2. („visokoškolska ustanova ima uspostavljene procedure kojima osigurava da su planirani ishodi učenja i korištenje sistema kredita izraženih kroz ECTS bodove u skladu sa važećim kvalifikacijskim okvirom“) te kriterij 4. („visokoškolska ustanova ima uspostavljen sistem za priznavanje kvalifikacija i perioda studiranja u skladu sa Lisabonskom konvencijom o priznavanju kvalifikacija, te prethodnog učenja“, „visokoškolska ustanova pravovremeno studentima obezbjeđuje potvrdu/uvjerenje o diplomiranju, uključujući dodatak diplomi“)

- *Odluci o kriterijima za akreditaciju studijskih programa prvog i drugog ciklusa studija u Bosni i Hercegovini* kroz kriterij 2.: („Ishodi učenja su utvrđeni i navedeni na svakom nivou studijskog programa, te su povezani sa standardima kvalifikacija, Kvalifikacijskim okvirom u BiH i Okvirom kvalifikacija Evropskog prostora visokog obrazovanja (FQ-EHEA.)“) te kriterij 4. („procedure za priznavanje su u skladu sa Lisabonskom konvencijom o priznavanju“; „Diplomiranim studentima se dodjeljuje dokument koji pojašnjava stečenu kvalifikaciju, uključujući ostvarene ishode učenja, te kontekst, razinu, sadržaj i status studija koji su pohađali i uspješno završili.“). Provjera ispunjenosti gore navedenih standarda i kriterija, kao i svih ostalih, provodi se u postupcima vanjskog vrednovanja (akreditacije) visokoškolskih ustanova i studijskih programa.

Na temelju navedenog može se zaključiti da je BiH kroz svoj zakonodavni okvir usvojila sve temeljne elemente Bolonjske reforme, čime je stvoren okvir za njeno uspješno provođenje.⁵

Međutim, bez obzira što su zakonodavnim okvirom stvoreni preduvjeti za uspješnu implementaciju Bolonjske reforme, uspješnost njene implementacije ovisi isključivo o ispunjenosti standarda kvalitete na razini visokoškolske ustanove i studijskih programa. S obzirom na važnost povezanosti visokog obrazovanja s tržištem rada, kao primjer mogu se uzeti standardi iz ESG 2015 (1.2. i 1.4.) i iz odluka o kriterijima za akreditaciju (kriteriji 2. i 4.), koji se odnose na povezanost ishoda učenja s generičkim

⁵ Zdenko Klepić, Luciana Boban, Monija Malešević (2025) Implementacija bolonjske reforme u BiH – efekti na tržište rada. Quality 2025 (S. Jašarević, editor), ISSN 1512-9268, Neum, B&H, 3-5 June 2025., pp. 1-8.

deskriptorima te na postupke priznavanja (i prepoznavanja) prema razinama kvalifikacije, a koji su u BiH definirani samo u jednom dokumentu – *Osnovama kvalifikacijskog okvira u BiH*. Pri tome je indikativna ispunjenost ovih standarda i korištenje *Osnova kvalifikacijskog okvira u BiH* upravo na javnim visokoškolskim ustanovama u statusu sveučilišta/univerziteta iz sljedećih razloga: jer imaju specifičnu ulogu u društvu u kontekstu njihove društvene odgovornosti i korištenja javnih sredstava, jer su jedine izdavale i predbolonjske i bolonjske diplome (pa se može pratiti i način i dosljednost provođenja reformskih procesa prelaskom na bolonjske programe), jer njihovi rektori čine Rektorski zbor / Rektorsku konferenciju, koji je kao „savjetodavno tijelo za provođenje reforme visokog obrazovanja“ definiran čl. 43. *Okvirnog zakona* i, naposljetku, jer se one u društvu percipiraju kao profesionalni i vrijednosni autoriteti te kao takvi često služe kao neformalni primjer za djelovanje drugih društvenih subjekata.

Kako je već rečeno, povjerenje unutar Europskog prostora visokog obrazovanja temelji se na elementima Bolonjske reforme te njihovoj primjeni unutar sustava svake države potpisnice. Evidentno je da se u BiH primjenjuju elementi koji se odnose na tri ciklusa obrazovanja, ECTS bodove, jedinstvo nastave i znanosti, međunarodnu mobilnost te sustave vanjskog i internog osiguranja kvalitete, ali je jednako tako evidentno da se ne primjenjuju elementi koje čini kvalifikacijski okvir, a to su razina kvalifikacije i generički deskriptori svake razine. Navedene elemente trebaju jednako koristiti sve institucije koje čine dio sustava visokog obrazovanja, a posebno visokoškolske ustanove kao nositelji Bolonjske reforme, ako žele ispuniti standarde kvalitete navedene u ESG 2015. Drugim riječima, provedba Bolonjskog procesa u BiH u nesuglasju 12 nadležnih obrazovnih vlasti nespojiva je s idejom Europskog prostora visokog obrazovanja, jer se time dolazi do apsurdna da kvalifikacijski okvir kao instrument Bolonjske reforme, kojemu je cilj usporedivost kvalifikacija i njima stečenih prava u međunarodnom kontekstu, unutar jedne države, BiH kao potpisnice Bolonjske deklaracije, proizvodi diskriminaciju pojedinih kvalifikacija i osporavanje njima stečenih prava.

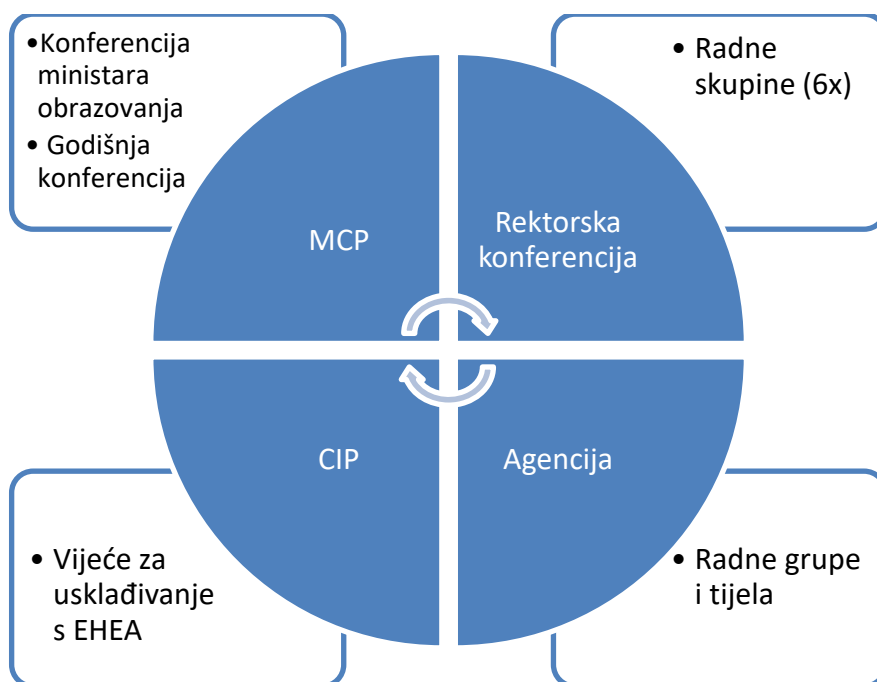
U skladu sa svim navedenim, jasno je da je u BiH kao potpisnici Bolonjske deklaracije, koja ima dosta složeno državno uređenje i razine nadležnosti nad obrazovanjem i postupcima vanjskog vrednovanja u visokom obrazovanju, nužno uvođenje dodatnih mehanizama koordinacije i harmonizacije, ali i praćenje provedbe zakonskih akata i strateških dokumenata, kako bi se implementacija Bolonjske reforme provela u potpunosti i ujednačeno na svim institucijama i razinama.

INSTITUCIJE IZ PODRUČJA VISOKOG OBRAZOVANJA U BIH S DODATNIM INSTRUMENTIMA KOORDINACIJE I HARMONIZACIJE

Okvirni zakon nastao je kao rezultat preuzimanja svih obveza potpisanih *Bolonjskom deklaracijom*, a utvrđuje organizaciju visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini, odgovornost nadležnih tijela zaduženih za ovo područje, utvrđuje tijela zadužena za njegovo provođenje i međunarodnih obveza Bosne i Hercegovine, koordinirajuće institucije te način osiguranja kvalitete u području visokog obrazovanja i priznavanja inozemnih visokoškolskih kvalifikacija:

- Ministarstvo civilnih poslova
- Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete
- Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja (CIP)
- Rektorska konferencija / Rektorski zbor Bosne i Hercegovine.

Ovaj dokument nudi rješenje za dodatne mehanizme navedenih institucija, koji se odnose na imenovanje savjetodavnih i radnih tijela koja će se baviti pojedinim temama, standardima, kriterijima i prioritetima iz područja visokog obrazovanja. Pri njihovom kreiranju posebno se uzela u obzir postojeća heterogenost BiH po pitanju reguliranja visokog obrazovanja i potreba za dodatnom razmjenom iskustava, zvanja i dobrih praksi institucija iz različitih nadležnih obrazovnih vlasti, odnosno različitih regulativa.

Ministarstvo civilnih poslova

Postojeći zakonodavni okvir

Čl. 42. *Okvirnog zakona* definirano je da je Ministarstvo civilnih poslova odgovorno za provedbu *Okvirnog zakona* i za:

- koordinaciju i razvoj visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini, uz konzultacije s drugim nadležnim ministarstvima;
- promociju integracije nastavnog i istraživačkog rada i stimulaciju istraživačkih programa na univerzitetima
- promociju mobilnosti studenata i osoblja u oblasti visokog obrazovanja u Evropi i u svijetu
- promociju veza između visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini i visokoškolskih ustanova u regiji i u svijetu
- promociju jednakih mogućnosti pristupa visokom obrazovanju, stručnom razvoju i obuci, cjeloživotnom učenju i svim drugim aspektima visokog obrazovanja
- podržavanje i podsticanje jačih veza između sektora visokog obrazovanja, industrije, privrede i društva.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo je 2008. godine *Memorandum o razumijevanju za uspostavljanje Konferencije ministara obrazovanja u Bosni i Hercegovini*. Navedenim Memorandumom uspostavila se Konferencija ministara obrazovanja u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Konferencija ministara) kao stalno i najviše savjetodavno tijelo uspostavljenim strukturama za koordinaciju obrazovnog sektora u BiH, koje svojim djelokrugom rada i odgovornostima ne zadire u ustavne i zakonske odgovornosti nadležnog tijela vlasti na svim razinama odlučivanja. Konferenciju ministara čine ministri civilnih poslova, entiteskih ministarstva obrazovanja, kantonalnih/županijskih ministarstava obrazovanja i šef Odjela za obrazovanje Vlade Brčko distrikta BiH.

Glavni zadaci Konferencije ministara su:

- analiza, procjene stanja, napredak i potrebe cjelokupnog obrazovnog sustava u BiH;
- predlaganje nadležnim tijelima strateške prioritete obrazovne reforme;
- daje preporuke za usklađivanje obrazovnog zakonodavstva u BiH;
- procjenjuje stanje implementacije međunarodnih deklaracija i konvencija;
- daje savjete i preporuke mcp-u za koordinaciju obrazovnog sektora;
- definiranje strategija te suradnju u regiji;
- prati aktivnosti svih međunarodnih programa i projekata pomoći.

Stručnu, administrativno-tehničku i drugu potporu radu Konferencije ministara pruža Ministarstvo civilnih poslova, a sredstva za njen rad se osiguravaju iz proračuna BiH.

Konferencija ministara imala je redovne sastanke do 2019. godine te se od tada nije održao niti jedan sastanak sve do 2024. godine, kada je održan posljednji sastanak koji je bio isključivo vezan za usvajanje izmjena i dopuna Poslovnika o radu.

Također, dosadašnja praksa u radu Konferencije ministara obrazovanja pokazala je da se zaključci koje je donijela Konferencija ministara, posebno u visokom obrazovanju, nisu implementirali u praksi, jer u suštini nisu postojala odgovarajuća tijela za provedbu zaključaka.

Zbog toga je nužno da nova neformalna tijela kontinuirano pružaju pomoć Konferenciji ministara i svim institucijama u području obrazovanja na operativnoj razini, a evidentno je da jedna takva međusobna sinergija može u potpunosti unaprijediti sustav visokog obrazovanja.

[Prijedlog dodatnog mehanizma koordinacije i harmonizacije](#)

Godišnja konferencija o visokom obrazovanju

- organizacijski odbor:

predstavnik ministarstva civilnih poslova, predstavnik Agencije, predstavnik CIP-a, predstavnik Rektorske konferencije, predstavnici svih ministarstava u Konferenciji ministara

- način djelovanja:

na kraju svake kalendarske godine, Ministarstvo civilnih poslova, u koordinaciji s organizacijskim odborom, organizira godišnju konferenciju na kojoj bi se sumirali rezultati iz prethodne godine te dogovorile aktivnosti i zadaci svakog od tijela predviđenih Mehanizmom.

Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete Bosne i Hercegovine

Postojeći zakonodavni okvir

Čl. 47. *Okvirnog zakona* osnovana je Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete kao samostalna upravna organizacija.

Čl. 48. *Okvirnog zakona* definirano je da je Agencija nadležna za:

- utvrđivanje jasnih, transparentnih i pristupačnih kriterija za akreditaciju visokoškolskih ustanova i donošenje normi kojima se određuju minimalni standardi u oblasti visokog obrazovanja
- utvrđivanje kriterija za izbor domaćih i međunarodnih stručnjaka koji daju ocjenu i obavljaju reviziju kvalitete i daju preporuke o akreditaciji visokoškolskih ustanova
- davanje preporuka o kriterijima i standardima ministarstvu Republike Srpske, kantonalnim ministarstvima i Brčko Distriktu BiH za osnivanje i zatvaranje visokoškolskih ustanova, te za prestrukturiranje studijskih programa
- davanje preporuka o kriterijima za licenciranje visokoškolskih ustanova i studijskih programa
- utvrđivanje standarda kvalitete, analizu kvalitete, davanje preporuka za otklanjanje nedostataka kvalitete studija i visokoškolskih ustanova.

Čl. 49. *Okvirnog zakona* definirano je da je Agencija u području akreditacije nadležna za:

- raspisivanje javnog natječaja za izbor domaćih i međunarodnih stručnjaka za ocjenjivanje i reviziju kvalitete i davanje preporuka o akreditaciji visokoškolskih ustanova, odnosno njihovih studijskih programa (u daljnjem tekstu: stručnjaci);
- osnivanje Komisije za utvrđivanje Liste stručnjaka koji zadovoljavaju kriterije iz članka 48. alineja 2. ovog Zakona (Komisija ima pet članova, a čini je po jedan predstavnik Rektorske konferencije, jednog kantonalnog ministarstva, ministarstva Republike Srpske, Brčko Distrikta BiH te predstavnik Agencije BiH)
- dostavljanje utvrđene Liste stručnjaka na usvajanje svim ministarstvima obrazovanja u BiH i nadležnom odjelu Brčko Distrikta BiH
- imenovanje Komisije stručnjaka, na osnovi prijedloga nadležnih obrazovnih vlasti u pogledu izbora stručnjaka s utvrđene Liste stručnjaka;
- davanje preporuke nadležnim obrazovnim vlastima o akreditaciji visokoškolske ustanove, odnosno studijskog programa, na osnovi mišljenja Komisije stručnjaka;
- postupak i rješenje o akreditaciji i licenciranju visokoškolskih ustanova koje donose ministarstvo Republike Srpske, kantonalna ministarstva i Brčko Distrikt BiH, u skladu s člankom 48. alineja 1.

ovog Zakona;

- ocjenjivanje usklađenosti rješenja o akreditaciji s normama i kriterijima iz članka 48. alineja 1. ovog Zakona i, u slučaju utvrđene neusklađenosti, davanje preporuke Upravnom odboru za poduzimanje daljnjih mjera, sve do mjere poništenja rješenja o akreditaciji; žalbu na rješenje o poništenju rješenja o akreditaciji nadležne obrazovne vlasti podnose Upravnom odboru Agencije BiH

- vođenje državnog registra akreditiranih visokoškolskih ustanova

- stalnu dostupnost na svojoj internet stranici Liste akreditiranih visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini i njeno objavljivanje najmanje jednom godišnje u "Službenom glasniku BiH", a najmanje dva puta godišnje u trima visokotiražnim dnevnim novinama.

Član 50. *Okvirnog zakona* definirano je da Agencija:

- donosi uputstvo o formi i sadržaju diplome i dodatka diplome koju izdaju akreditirane visokoškolske ustanove.

Agencija u okviru svojih nadležnosti aktivno djeluje i sudjeluje u različitim radnim grupama i tijelima koji imaju za cilj unapređenje visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete.

Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja (CIP)

Postojeći zakonodavni okvir

Čl. 44. *Okvirnog zakona* osnovan je Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja (CIP), kao samostalna upravna organizacija, nadležna za informiranje i poslove priznavanja u oblasti visokog obrazovanja u okviru Konvencije o priznavanju diploma u visokom obrazovanju (Lisabonske konvencije).

Čl. 45. *Okvirnog zakona* definira da je CIP nadležan za:

- informiranje i priznavanje u oblasti visokog obrazovanja
- koordiniranje i međunarodnu razmjenu akademskog osoblja, studenata i programa u oblasti visokog obrazovanja
- predstavljanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim projektima u oblasti visokog obrazovanja iz svoje nadležnosti
- kroz međunarodne mreže centara za informacije (mreže ENIC/NARIC) pruža informacije visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini u vezi sa stranim visokoškolskim ustanovama i programima kao osnov za priznavanje stepena i diploma za dalje školovanje na visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini i predstavlja Bosnu i Hercegovinu u tim mrežama
- daje obavještenje i mišljenje o stranim stepenima i diplomama u Bosni i Hercegovini s ciljem nastavka školovanja na visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini
- daje savjete i informacije o pitanjima iz svog djelokruga stranama sa zakonitim interesom
- u skladu s Lisabonskom konvencijom i njenim pratećim dokumentima, donosi preporuke ministarstvu Republike Srpske, kantonalnim ministarstvima i Brčko Distriktu BiH o priznavanju diploma stečenih van Bosne i Hercegovine s ciljem zaposlenja, nastavka obrazovanja i ostvarivanja drugih prava koja proističu iz stečene kvalifikacije.

Prijedlog dodatnog mehanizma koordinacije i harmonizacije

Vijeće za usklađivanje s Evropskim prostorom visokog obrazovanja

- *karaktetistike:*

- savjetodavno tijelo imenovano od direktora CIP-a, koje na tematskim sastancima, na kojima na poziv mogu biti prisutni i dionici koji nisu imenovani, donosi zaključke i upućuje ih na relevantne adrese

- *sastav:*

Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency. Neither the European Union nor granting authority can be held responsible for them.

- predstavnik CIP-a, predstavnik ministarstva civilnih poslova, predstavnik Agencije, predstavnik ERASMUS+ ureda u BiH, predstavnik Rektorske konferencije, predstavnik studenata, predstavnik Direkcije za europske integracije
- *način imenovanja:*
 - svaka institucija imenuje svoga člana, a na prijedlog Rektorske konferencije imenuje se predstavnik studenata
- *način djelovanja:*
 - praćenje implementacije osnovnih šest ciljeva *Bolonjske deklaracije*
 - razmjena iskustava i predlaganje mjera za unapređenje postupka (automatskog) priznavanja kvalifikacija, razdoblja studija, neformalnog obrazovanja i informalnog učenja
 - razmjena iskustava i predlaganje mjera za uvođenje mikrokvalifikacija/mikrocertifikata
 - rasprave na temu digitalizacije u visokom obrazovanju, u svrhu transparentnosti i vidljivosti
 - rasprava o načinu provođenja *Prioriteta za razvoj visokog obrazovanja u BiH za period 2016. – 2026.* (“Službeni glasnik BiH”, broj 35/16)
 - rasprave na temu internacionalizacije visokog obrazovanja u BiH i usklađivanje zakonodavstva iz BiH sa europskom agendom u području internacionalizacije i mobilnosti te obrazovne reforme predložene od Grupe za praćenje Bolonjskog procesa unutar EHEA (Bologna Follow-up Group - BFUG)
 - rasprave o drugim aktualnim temama i pitanjima
 - izvještavanje o radu na Godišnjoj konferenciji u organizaciji Ministarstva civilnih poslova.

Rektorska konferencija / Rektorski zbor BiH

Postojeći zakonodavni okvir

Čl. 43. Okvirnog zakona definirano je da se Rektorska konferencija BiH uspostavlja sporazumom univerziteta te da:

- rektorska konferencija utvrđuje i zastupa zajedničke interese univerziteta u BiH te ostvaruje suradnju s institucijama u području obrazovanja u BiH
- punopravni članovi Rektorske konferencije mogu biti rektori licenciranih i akreditiranih univerziteta u BiH
- Rektorska konferencija financira se iz doprinosa članova Rektorske konferencije te drugih prihoda koje ostvari
- Rektorska konferencija djeluje i kao savjetodavno tijelo za provođenje reforme visokog obrazovanja
- Rektorska konferencija odluke donosi konsenzusom.

Prijedlog dodatnog mehanizma koordinacije i harmonizacije

Radna skupina za unutarnji sustav osiguranja kvalitete

- *karakteristike:*

- radno tijelo imenovano od Rektorske konferencije, na tematskim sastancima, na kojima na poziv mogu biti prisutni i dionici koji nisu imenovani, donosi zaključke i upućuje ih na relevantne adrese

- *sastav:*

- predstavnici visokoškolskih ustanova koje čine Rektorsku konferenciju, predstavnik Agencije, predstavnik studenata, predstavnik alumnija, predstavnik gospodarstva

- *način imenovanja:*

- svaka institucija imenuje svoga člana

- *način djelovanja:*

- predlaganje Rektorskoj konferenciji mjera za poboljšanje u području osiguranja kvalitete
- interpretiranje i ispunjavanje ESG-ja i kriterija za akreditaciju visokoškolskih ustanova (1. Politika osiguranja kvalitete, 7. Upravljanje informacijama, 8. Informiranje javnosti, 10. Periodično vanjsko osiguranje kvaliteta) i kriterija za akreditaciju studijskih programa (1. Politika osiguranja kvaliteta studijskih programa, 7. Upravljanje informacijama o studijskim programima, 8. Informiranje javnosti o studijskim programima)

- predlaganje mjera za provedbu *Prioriteta za razvoj visokog obrazovanja u BiH za period 2016. – 2026.* (“Službeni glasnik BiH”, broj 35/16), odnosno za prioritet 1. Dobro upravljanje i menadžment
- izrada periodičnih (minimalno godišnjih) izvještaja o provedbi zaključaka Rektorske konferencije koji se odnose na unutarnji sustav osiguranja kvalitete.

Radna skupina za visokoškolsku nastavu i programe cjeloživotnog učenja

- karakteristike:

- radno tijelo imenovano od Rektorske konferencije, na tematskim sastancima, na kojima na poziv mogu biti prisutni i dionici koji nisu imenovani, donosi zaključke i upućuje ih na relevantne adrese

- sastav:

- predstavnici visokoškolskih ustanova koje čine Rektorsku konferenciju, predstavnik Agencije, predstavnik studenata, predstavnik alumnija, predstavnik gospodarstva

- način imenovanja:

- svaka institucija imenuje svoga člana

- način djelovanja:

- predlaganje Rektorskoj konferenciji mjera za poboljšanje u području visokoškolske nastave i programa cjeloživotnog učenja
- interpretiranje i ispunjavanje ESG-ja i kriterija za akreditaciju visokoškolskih ustanova (2. Izrada i odobravanje programa, 3. Učenje, podučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta, 4. Upis i napredovanje studenata, priznavanje i certificiranje, 5. Nastavno osoblje, 6. Resursi za učenje i podrška studentima, 9. Kontinuirano praćenje i periodična revizija programa) i kriterija za akreditaciju studijskih programa (2. Kreiranje i usvajanje studijskih programa, 3. Učenje, podučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta, 4. Upis i napredovanje studenata, priznavanje i certificiranje, 5. Ljudski potencijali, 6. Resursi i financiranje, 9. Kontinuirano praćenje, periodična evaluacija i revizija programa)
- predlaganje mjera za provedbu *Prioriteta za razvoj visokog obrazovanja u BiH za period 2016. – 2026.* (“Službeni glasnik BiH”, broj 35/16), odnosno za prioritete 2. Resursi, 3. Povezanost tržišta rada i visokog obrazovanja i 5. Studentsko iskustvo
- izrada periodičnih (minimalno godišnjih) izvještaja o provedbi zaključaka Rektorske konferencije koji se odnose na visokoškolsku nastavu i programe cjeloživotnog učenja.

Radna skupina za financije

- karakteristike:

- radno tijelo imenovano od Rektorske konferencije, na tematskim sastancima, na kojima na poziv mogu biti prisutni i dionici koji nisu imenovani, donosi zaključke i upućuje ih na relevantne adrese

- sastav:

- predstavnici visokoškolskih ustanova koje čine Rektorsku konferenciju, predstavnik Agencije, predstavnik alumnija, predstavnik gospodarstva, predstavnik studenata

- način imenovanja:

- svaka institucija imenuje svoga člana

- način djelovanja:

- predlaganje Rektorskoj konferenciji mjera za poboljšanje u području financija
- interpretiranje i ispunjavanje ESG-ja i kriterija za akreditaciju visokoškolskih ustanova (6. Resursi za učenje i podrška studentima) i kriterija za akreditaciju studijskih programa (6. Resursi i financiranje)
- predlaganje mjera za provedbu *Prioriteta za razvoj visokog obrazovanja u BiH za period 2016. – 2026.* (“Službeni glasnik BiH”, broj 35/16), odnosno za prioritete 1. Dobro upravljanje i menadžment i 2. Resursi
- izrada periodičnih (minimalno godišnjih) izvještaja o provedbi zaključaka Rektorske konferencije koji se odnose na financije.

Radna skupina za internacionalizaciju

- karakteristike:

- radno tijelo imenovano od Rektorske konferencije, na tematskim sastancima, na kojima na poziv mogu biti prisutni i dionici koji nisu imenovani, donosi zaključke i upućuje ih na relevantne adrese

- sastav:

- predstavnici visokoškolskih ustanova koje čine Rektorsku konferenciju, predstavnik Agencije, predstavnik CIP-a, predstavnik studenata

- način imenovanja:

- svaka institucija imenuje svoga člana

- način djelovanja:

Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency. Neither the European Union nor granting authority can be held responsible for them.

- predlaganje Rektorskoj konferenciji mjera za poboljšanje u području internacionalizacije
- interpretiranje i ispunjavanje ESG-ja i kriterija za akreditaciju visokoškolskih ustanova (5. Nastavno osoblje) i kriterija za akreditaciju studijskih programa (10. Mobilnost akademskog osoblja i studenata)
- predlaganje mjera za provedbu *Prioriteta za razvoj visokog obrazovanja u BiH za period 2016. – 2026.* (“Službeni glasnik BiH”, broj 35/16), odnosno za prioritet 6. Internacionalizacija
- izrada periodičnih (minimalno godišnjih) izvještaja o provedbi zaključaka Rektorske konferencije koji se odnose na financije.

Radna skupina za znanost, razvoj i inovacije

- karakteristike:

- radno tijelo imenovano od Rektorske konferencije, na tematskim sastancima, na kojima na poziv mogu biti prisutni i dionici koji nisu imenovani, donosi zaključke i upućuje ih na relevantne adrese

- sastav:

- predstavnici visokoškolskih ustanova koje čine Rektorsku konferenciju, predstavnik Agencije, predstavnik ministarstva civilnih poslova, predstavnik studenata 3. ciklusa

- način imenovanja:

- svaka institucija imenuje svoga člana

- način djelovanja:

- predlaganje Rektorskoj konferenciji mjera za poboljšanje u području znanosti, razvoja i inovacija
- interpretiranje i ispunjavanje ESG-ja i kriterija za akreditaciju visokoškolskih ustanova (5. Nastavno osoblje) i kriterija za akreditaciju studijskih programa (5. Ljudski potencijali)
- predlaganje mjera za provedbu *Prioriteta za razvoj visokog obrazovanja u BiH za period 2016. – 2026.* (“Službeni glasnik BiH”, broj 35/16), odnosno za prioritet 3. Povezanost tržišta rada i visokog obrazovanja
- izrada periodičnih (minimalno godišnjih) izvještaja o provedbi zaključaka Rektorske konferencije koji se odnose na znanost, razvoj i inovacije.

Radna skupina za standarde kvalifikacije

- karakteristike:

- radno tijelo imenovano od Rektorske konferencije, na tematskim sastancima, na kojima na

Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency. Neither the European Union nor granting authority can be held responsible for them.

poziv mogu biti prisutni i dionici koji nisu imenovani, donosi zaključke i upućuje ih na relevantne adrese

- *sastav:*

- predstavnici visokoškolskih ustanova koje čine Rektorsku konferenciju, predstavnik Agencije, predstavnik studenata, predstavnik alumnija, predstavnik gospodarstva

- *način imenovanja:*

- svaka institucija imenuje svoga člana

- *način djelovanja:*

- predlaganje Rektorskoj konferenciji mjera za poboljšanje u području razvoja i implementiranja standarda kvalifikacije

- interpretiranje i ispunjavanje ESG-ja i kriterija za akreditaciju visokoškolskih ustanova (2. Izrada i odobravanje programa, 3. Učenje, podučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta, 9. Kontinuirano praćenje i periodična revizija programa) i kriterija za akreditaciju studijskih programa (2. Kreiranje i usvajanje studijskih programa, 3. Učenje, podučavanje i vrednovanje usmjereni na studenta, 9. Kontinuirano praćenje, periodična evaluacija i revizija programa)

- predlaganje mjera za provedbu *Prioriteta za razvoj visokog obrazovanja u BiH za period 2016.*

– *2026.* (“Službeni glasnik BiH”, broj 35/16), odnosno za prioritet 4. Standardi kvalifikacija

- izrada periodičnih (minimalno godišnjih) izvještaja o provedbi zaključaka Rektorske konferencije koji se odnose na standarde kvalifikacija.

ZAKLJUČAK

Ukoliko se Bosna i Hercegovina želi etablirati kao nezaobilazan čimbenik unutar EHEA, neophodno je unapređenje koordinacije u visokom obrazovanju, kao i uspostavljanje dodatnih tijela, kojima bi se dodijelili odgovarajući zadaci, a što bi doprinijelo unapređenju i reformi visokog obrazovanja u BiH i učinila ga konkurentnijim i atraktivnijim za domaće i inozemne studente.

Sve aktivnosti svih radnih tijela odvijale bi se uz potpuno uvažavanje ustavne strukture BiH i nadležnosti koje nadležne obrazovne vlasti i druge institucije imaju u visokom obrazovanju, a što bi bilo osigurano na način da sve aktivnosti svih institucija i tijela budu prezentirane na redovitoj Godišnjoj konferenciji u organizaciji Ministarstva civilnih poslova.

Predloženi mehanizam koordinacije bi se prilagođavao stvarnim potrebama Bosne i Hercegovine i mogao bi biti, po potrebi, nadograđen formiranjem novih dodatnih tijela, u skladu s izraženim stavovima svih dionika u visokom obrazovanju.

PRILOZI

Primjer zaključka Radne skupine za unutarnji sustav osiguranja kvalitete

Radna skupina za unutarnji sustav osiguranja kvalitete, imenovane zaključkom Rektrске konferencije (ur. broj (...) od (...)), na sastanku održanom dana (...) donosi

ZAKLJUČAK O DOPUNI INTERNOG AKATA VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA O MINIMALNIM UVJETIMA I POSTUPKU IZBORA U ZNANSTVENO-NASTAVNA, UMJETNIČKO-NASTAVNA I NASTAVNA ZVANJA

I.

Uzimajući u obzir (petogodišnje) planove akreditacije studijskih programa te analizu strukture stručnjaka s Liste stručnjaka objavljene na službenoj mrežnoj stranici Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete, prema znanstvenim područjima, poljima i granama, a ciljem osiguravanja dovoljnog broja stručnjaka u postupcima akreditacije iz svih znanstvenih područja, polja i grana, kako bi postupak akreditacije studijskih programa bio održiv i izvediv, sve visokoškolske ustanove trebaju donijeti odluku o dopuni internog akata o minimalnim uvjetima i postupku izbora u znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna i nastavna zvanja, na način:

- kao jedan od dodatnih uvjeta za sva znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna i nastavna zvanja definira se sudjelovanje u Komisiji stručnjaka u postupku akreditacije visokoškolske ustanove ili studijskog programa u BiH, koje uključuje posjet visokoškolskoj ustanovi, pisanje i potpisivanje izvještaja, te dodatne aktivnosti u slučaju izdavanja pisma očekivanja.

II.

Provedbu ovog zaključka prati Radna skupina za unutarnji sustav osiguranja kvalitete te će o istom izvijestiti Rektorsku konferenciju u godišnjem izvješću na kraju kalendarske godine.

Voditelj Radne skupine

Dostaviti:

-
-

Primjer zaključka Radne skupine za standarde kvalifikacije

Radna skupina za standarde kvalifikacije, imenovane zaključkom Rektorske konferencije (ur. broj (...) od (...)), na sastanku održanom dana (...) donosi

ZAKLJUČAK O STANDARDU KVALIFIKACIJE NASTAVNIKA

I.

Ovim zaključkom definira se standard kvalifikacije nastavnika, a odnosi se na kvalifikacije koje se stječu završetkom studijskih programa koji obrazuju buduće učitelje/nastavnike/profesore predmetne nastave.

II.

Standard kvalifikacije nastavnika temelji se na:

1) generičkim deskriptorima razine 7 Osnova kvalifikacijskog okvira u BiH:

- Znanje (činjenično i teorijsko):

Ova osoba:

- može pokazati sistematično razumijevanje i savladavanje znanja u svom području studija/disciplini, koje se temelji na, odnosno proširuje i/ili nadograđuje sa nivoom dodiplomskog studija (prvi stepen), i što predstavlja osnov ili mogućnost za originalnost pri razvoju i/ili primjeni ideja, obično u kontekstu istraživačkog rada.

- Vještine (spoznajne, psihomotoričke i socijalne)

Ova osoba:

- može primijeniti svoje znanje i razumijevanje, kao i sposobnosti rješavanja problema, na nove i nepoznate sredine unutar šireg (ili interdisciplinarnog) konteksta u vezi sa njihovim područjem studija;

- može primijeniti konceptualno i apstraktno razmišljanje, uz visok nivo sposobnosti i kreativnosti, čime se omogućava:

- kritička ocjena trenutnog istraživačkog i akademskog rada na najvišem nivou u datoj disciplini,

- ocjena različitih metodologija, formiranje kritičkog mišljenja i ponuda alternativnih rješenja.

- Kompetencije (samostalnost i odgovornost)

Profesionalne kompetencije:

Ova osoba:

- ima sposobnost da integrira znanje i bavi se složenim problemima, te da formulira sudove na osnovu nepotpunih ili ograničenih informacija, ali uz razmišljanje o socijalnim i etičkim odgovornostima vezanim za primjenu njihovog znanja ili sudova;
- može prenositi svoje zaključke, znanje i razmišljanja na kojima se oni temelje, uz korištenje odgovarajućeg/ odgovarajućih jezika, auditoriju koji nije specijalizovan i koji je specijalizovan, jasno i nedvosmisleno.

Lične kompetencije:

Ova osoba:

- je u stanju da svoje znanje podigne na viši nivo, produbi razumijevanje svog područja studija ili discipline, i kontinuirano razvija sopstvene vještine, kroz samostalno učenje i razvoj;
- ima vještine učenja koje joj omogućavaju da nastavi studij na način koji će uglavnom biti samousmjeren i autonoman;
- je stekla interpersonalne vještine i vještine timskog rada, primjerene različitim kontekstima učenja i zaposlenja, te pokazuje sposobnost vođenja i/ili pokretanja inicijative i daje doprinos promjeni i razvoju.

2) Odluci o standardnoj klasifikaciji zanimanja u FBiH ("Službene novine FBiH", god. XI, br. 40, br. 8, 2004),

u kojoj se pod kategorijom Rod 2. „Stručnjaci i znanstvenici“ navode vrsta zanimanja za koje je potrebno visoko obrazovanje, te vrsta zanimanja „23 Stručnjaci za obrazovanje“, podvrste „232 Stručnjaci za srednjoškolsko obrazovanje“, „233 Stručnjaci za osnovnoškolsko i predškolsko vaspitanje i obrazovanje“ te „235 Ostali stručnjaci za obrazovanje“, a za svaku podvrstu na odgovarajuće skupine zanimanja, čiji poslovi uključuju:

- a) odgojno-obrazovno planiranje i programiranje; izradu provedbenih odgojno-obrazovnih planova i programa
- b) pripremu za poučavanje; pisanje priprema s jasno razrađenim ciljevima, strukturom, sadržajem, planiranim aktivnostima učenika; pripremu odgovarajućeg didaktičkog materijala i pomagala
- c) poučavanje osnovnih znanja u jednom ili više predmeta; vođenje učenika smislenom interdisciplinarnom povezivanju tih znanja radi stjecanja cjelovite slike svijeta
- d) osposobljavanje učenika da razvijaju vlastite načine učenja i osobni sustav mišljenja
- e) poticanje razvoja učenikove posebnosti; razvijanje spoznaje kod učenika da je ne samo biološko nego i društveno, duševno i duhovno biće
- f) ocjenjivanje učeničkih dostignuća i davanje povratnih informacija učenicima o njihovom

napredovanju

g) obavještanje roditelja o učeničkim dostignućima i suradnju s roditeljima

h) osvrt i ocjenu vlastitog rada radi stalnog poboljšavanja umijeća poučavanja

i) održavanje sata razrednika; odgojni i savjetodavni rad s učenicima

j) vođenje razredne evidencije i administracije i dr.

k) druge srodne poslove; sudjelovanje u obrazovnom istraživanju, vođenje izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti; organiziranje ekskurzija i izleta i dr.

l) nadzor drugih suradnika.

3) rezultatima međunarodnih projekata,

koji su se bavili metodologijom izrade standarda zanimanja/kvalifikacije općenito te standardima zanimanja/kvalifikacije nastavnika, a u kojima su sudjelovali predstavnici nadležnih obrazovnih vlasti te javnih visokoškolskih ustanova:

- *Odabrani standardi zanimanja i standardi kvalifikacija - Testiranje i preporuke za prilagodbu nastavnih planova i programa*, EU projekta “Razvoj kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje” (EPRD, 2015)

- *Standardi za nastavničku profesiju*, EU projekt “Razvoj kvalifikacijskog okvira za opće obrazovanje u BiH” (British Council, 2016)

- *Standard kvalifikacije za pedagoško – psihološko – didaktičko – metodičko obrazovanje nastavnika na univerzitetima u Bosni i Hercegovini*, „ENABLE BIH” (USAID, Save the Children, 2018)

Standard zanimanja nastavnika i Standard kvalifikacije nastavnika, “Projekt općeg obrazovanja TABLA” (USAID, Save the Children, 2022).

III.

Elementi standarda kvalifikacije nastavnika:

- **razina kvalifikacije**: razina 7 prema EQF-u i Osnovama kvalifikacijskog okvira u BiH

- **ECTS**: min. 300 ECTS kontinuirano na 1. i 2. Ciklus, pri čemu je min. 60 ECTS bodova iz predmeta koji nose nastavničke kompetencije

- **naziv kvalifikacije**: magistar/magistra (navesti studij/područje)

- **znanstveno područje i polje**: ovisno o svakom pojedinom studijskom programu, odnosno školskom predmetu za čije predavanje studijski program osposobljava

- **ishodi učenja**:

1. argumentira važnost inkluzivnog pristupa pri kreiranju i izvođenju nastavnog procesa prilagođenog individualnim potrebama učenika

2. objašnjava osnovne elemente obrazovnog sustava
3. objašnjava ulogu nastavnika i stručnih službi, primjenjujući načine samoevaluacije i samorefleksije
4. analizira individualne i skupne razlike među učenicima i njihov utjecaj na školsko postignuće te ulogu roditelja, primjenjujući znanstveno-istraživački pristup
5. primjenjuje različite nastavne metode i strategije poučavanja i vrednovanja, uz inovativno korištenje fizičkih uvjeta i digitalne tehnologije te uvažavajući individualizirani pristup i principe aktivnog učenja
6. koristi digitalne tehnologije u svrhu unapređenja nastavnog procesa, komunikacije s učenicima i suradnicima te profesionalnog razvoja
7. prezentira vještine komuniciranja u razrednom okruženju, pri suradnji sa suradnicima u školi te s vanjskim partnerima škole, a u svrhu unaprjeđenje vlastitoga rada
8. izrađuje globalni i operativni plan rada i nastavnu pripravu uvažavajući principe aktivnog učenja i individualizacije nastavnog procesa u nastavi određenog predmeta temeljenoj na ishodima učenja
9. koristi različite metode i postupke za stvaranje sigurnog okruženja, koje omogućuju međupredmetnu povezanost, a podrazumijeva upravljanje vremenom i odjeljenjem te povezivanje nastavnih sadržaja s iskustvom učenika
10. prezentira načine poticanja učenika na korištenje digitalnih tehnologija, razvoj samoinicijativnosti i samoreguliranog učenja, poticanje obitelji i zajednice na suradnju, u skladu sa specifičnostima određenog predmeta

- **metode vrednovanja:** u skladu s internim aktima visokoškolske ustanove koji podrazumijevaju ispunjavanje ESG 2015 standarda 1.3.

- **osiguranje kvalitete:** u skladu s internim aktima visokoškolske ustanove, kriterijima za akreditaciju visokoškolskih ustanova i studijskih programa te zakonskim aktima nadležne obrazovne vlasti

- **vanjsko vrednovanje:** Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvalitete

- **predlagatelj standarda:** Radna grupa za standarde kvalifikacije Rektorske konferencije

- **rok do kojega se standard kvalifikacije treba revidirati:** 5 godina.

IV.

Standard kvalifikacija nastavnika potrebno je implementirati u nastavne planove i programe studijskih programa koji obrazuju buduće učitelje/nastavnike/profesore predmetne nastave.

V.

Strengthening Capacities and Mechanisms for Enhancement
of Quality Assurance System in Higher Education in Bosnia
and Herzegovina (SMEQA)

Project: 101128889 – SMEQA – ERASMUS-EDU-2023-CBHE

Provedbu ovog zaključka prati Radna skupina za standarde kvalifikacije te će o istom izvijestiti Rektorsku konferenciju u godišnjem izvješću na kraju kalendarske godine.

Voditelj Radne skupine

Dostaviti:

-
-

Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency. Neither the European Union nor granting authority can be held responsible for them.

Co-funded by
the European Union